

POLSKA

NIEMCY

EUROPA

*Czasopismo
Instytutu
Zachodniego
w Poznaniu*

**Obwód Kaliningradzki oknem
na Europę**

Niemcy rosyjscy

Region w Unii Europejskiej

Francja w NATO

Niemcy wobec państw

**Europy Środkowej
i Południowo-Wschodniej**

**Austriacy w poszukiwaniu
tożsamości**

**Polityka Billa Clintona wobec
Europy**

Kościół katolicki a praca ludzka

**Kozacy i narody Kaukazu
(1941 - 1945)**

Polityka europejska RFN

**Opus jubileuszowe
prof. Gerarda Labudy**

1997

1

(282)

PL ISSN 0033-2437

**PRZEGLĄD
ZACHODNI**

Instytut Zachodni

PRZEGLĄD ZACHODNI

KWARTALNIK

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY

<i>Udo Kollatz</i> , Obwód Kaliningradzki ważnym rosyjskim oknem na Europę	1
<i>Tadeusz Lebioda</i> , Niemcy rosyjscy	17
<i>Walter Żelazny</i> , Region w Unii Europejskiej	61
<i>Jerzy Krasuski</i> , Francja w NATO	79
<i>Bogdan Koszeł</i> , Niemcy wobec Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej w drugiej połowie XIX i w XX wieku (do 1989 r.). Koncepcje działań i próby organizacji polityczno-gospodarczej	93
<i>Maria Tomczak</i> , Austriacy w poszukiwaniu tożsamości	117
<i>Jadwiga Kiwerska</i> , Perspektywy polityki Billa Clintona wobec Europy	133
*	
<i>Tomasz Budnikowski</i> , Kościół katolicki a praca ludzka	161

MATERIAŁY

<i>Andrzej Hudowicz</i> , Kozacy i narody Kaukazu wobec agresji niemieckiej 1941-1945	179
<i>Joanna Wódke</i> , Kształtowanie polityki europejskiej w Republice Federalnej Niemiec. Zagadnienia organizacyjno-prawne	192

OCENY I OMÓWIENIA

Opus jubileuszowe profesora Gerarda Labudy. Polsko-niemieckie rozmowy o przeszłości (omów. <i>M. Kosman</i>)	201
---	-----

*

Pierwsze monografie poświęcone traktatom z Schengen. Alberto Achermann, Roland Bieber, Astrid Epiney, Ruth Wehner, Schengen und die Folgen. Der Abbau der Grenzkontrollen in Europa; Alexis Pouly (red.), Schengen en panne. Teksten in het Frans, Engels en Duits (omów. <i>A. Graś</i>)	211
Państwa narodowe w euroatlantyckich strukturach (omów. <i>R. Grodzki</i>)	216
Bezpieczeństwo państw Grupy Wyszehradzkiej. Nadzieje i realia (omów. <i>R. Grodzki</i>)	219
Państwa wyszehradzkie. Systemy polityczne, gospodarka, współpraca. Pod red. Mariana Szczepaniaka (omów. <i>A. Antoszewski</i>)	221
Antoni Marszałek, Z historii europejskiej idei integracji międzynarodowej (omów. <i>H. Dmochowska</i>)	223
Marian S. Wolański, Europa Środkowo-Wschodnia w myśli politycznej emigracji polskiej 1945-1975 (omów. <i>B. Koszeł</i>)	225
Michael Bloch, Ribbentrop (omów. <i>S. Żerko</i>)	227
Wojciech Materski, Georgia Rediviva. Republika Gruzińska w stosunkach międzynarodowych 1918-1921 (omów. <i>A. Furier</i>)	231
Jarosław Gowin, Kościół po komunizmie (omów. <i>N. Jackowska</i>)	235

C11473
7492 1000

Pierwszy numer „Przeglądu Zachodniego” z 1997 r. w całości poświęcony jest problematyce europejskiej z próbą uwzględnienia całej jej złożoności i różnorodności.

Rozliczne europejskie dylematy zmuszają do stawiania pytań ważnych nie tylko z punktu widzenia współcześnie dokonujących się przeobrażeń, ale niezwykle istotnych dla przyszłości Europy. Różne są kryteria ich hierarchizowania i odmiennie oceniane szanse na udzielenie wyczerpujących odpowiedzi i znalezienie satysfakcjonujących rozwiązań.

W bieżącym numerze proponujemy zastanowienie się m.in. nad następującymi zagadnieniami:

– co można uczynić, aby Kaliningrad stał się ważnym oknem między Rosją a Europą Zachodnią;

– czy istnieje możliwość rozwiązania problemu Niemców rosyjskich z uwzględnieniem meandrów historii i współczesnych przemian;

– w jakich kategoriach oceniać zachowanie Kozaków i narodów Kaukazu wobec agresji niemieckiej w latach 1941-1945;

– co to jest region w krajach Unii Europejskiej; jaka jest nasza wiedza na ten temat, a jaka praktyka europejska;

– jaką politykę prowadzi Francja wobec *NATO*;

– jakie były w przeszłości niemieckie koncepcje dotyczące Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej, czy i w jakim kształcie odżywiają;

– na jakie trudności natrafiają współcześni Austriacy próbujący uporać się z własną przeszłością i oceną historii swego kraju;

– czy ulegnie zmianie polityka zagraniczna USA, szczególnie zaangażowanie tego kraju w sprawy europejskie.

Niektóre z zamieszczonych tekstów zmuszają również do bardziej ogólnych refleksji nad współczesnym układem sił politycznych w świecie, potrzebą weryfikacji dotychczasowej wiedzy o wydarzeniach, czy koniecznością zmiany sposobu postrzegania wielu zjawisk i ludzkich zachowań. W tym nurcie mieści się również refleksja nad stosunkiem społecznej nauki Kościoła katolickiego do pracy człowieka.

W bieżącym numerze pragniemy również zwrócić uwagę na opus jubileuszowe profesora Gerarda Labudy, przyłączając się w ten skromny sposób do hołdu złożonego wielkiemu Uczonemu z okazji odnowienia doktoratu, niezwykłego człowiekowi, który w swym bogatym życiu, wśród rozlicznych zajęć zawsze z ogromnym zaangażowaniem i niezmienną życzliwością otaczał Instytut Zachodni i nasze czasopismo.

Noty

Jörg Ukrow, Richterliche Rechtsfortbildung durch den EuGH. Dargestellt am Beispiel der Erweiterung des Rechtsschutzes des Marktbürgers im Bereich des vorläufigen Rechtsschutzes und der Staatshaftung (omów. <i>A. Graś</i>)	239
Manfred Mohr (Hrsg.), Friedenssichernde Aspekte des Minderheitenschutzes in der Ära des Völkerbundes und der Vereinten Nationen in Europa (omów. <i>A. Sakson</i>)	240
Bundesarchiv, Russischer Staatlicher Archivdienst, Russisches Staatliches Militärarchiv: Reichswehr und Rote Armee. Dokumente aus den Militärarchiven Deutschlands und Rußlands 1925-1931 (omów. <i>S. Żerko</i>)	241

Z KRONIKI NAUKOWEJ

<i>Tadeusz S. Wróblewski</i> , Odnowienie doktoratu profesora Gerarda Labudy	243
<i>Maria Rutowska</i> , Polska – Niemcy – Ukraina	245
<i>Andrzej Sakson</i> , Okręg Kaliningradzki – rosyjskim oknem na Europę	246
<i>Jochen Franzke</i> , Ukraina w europejskiej architekturze bezpieczeństwa	250
<i>Bogdan Koszel</i> , Nowy porządek europejski i prawo narodów do samookreślenia	252

NEKROLOGI

Alain Poher 1909-1996 (<i>Andrzej Graś</i>)	255
---	-----

RADA REDAKCYJNA

Jan Barcz, Lech Janicki, Jerzy Kozeński, Andrzej Kwilecki, Gerard Labuda, Czesław Łuczak, Henryk Olszewski, Hubert Orłowski, Tomasz Schramm, Tomasz Szarota, Lech Trzeciakowski, Wacław Wilczyński, Marian Wojciechowski, Anna Wolff-Powęska (przewodnicząca), Tadeusz Seweryn Wróblewski

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Redaktor naczelny: Hanka Dmochowska
Członkowie: Piotr Kalka, Bogdan Koszel, Stanisław Lisiecki
Sekretarz redakcji: Romualda Zwierzycka

Redaktor: Ewa Kozłowska

Wydanie publikacji dofinansowane przez Komitet Badań Naukowych

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji tekstów

WYDAWCA: INSTYTUT ZACHODNI, INSTYTUT NAUKOWO-BADAWCZY
POZNAŃ, STARY RYNEK 78/79

Nakład 600 egz. Objętość ark. wyd. 19,0, ark. druk. 17,0. Papier druk. sat. kl. III, 80 g, 70 × 100.
Oddano do składu w lutym 1997 r. Podpisano do druku w maju 1997 r. Druk ukończono
w czerwcu 1997 r. Zam. nr 248/113

POZNAŃSKA DRUKARNIA NAUKOWA – POZNAŃ, UL. HEWELIUSZA 40

INDEKS 37135

Przegląd Zachodni, nr 1, 1997

Instytut Zachodni

INHALT

- Udo Kollatz*, Das Gebiet Kaliningrad als ein wichtiges Fenster nach Europa
Tadeusz Lebioda, Die Rußlanddeutschen
Walter Żelazny, Das Region in EU
Jerzy Krasuski, Frankreich in der NATO
Bogdan Koszel, Deutschland gegenüber Mittel- und Südosteuropa in der zweiten Hälfte des 19. Jh. und im 20. Jh. (bis 1989)
Maria Tomczak, Die Österreicher auf der Suche nach neuer Identität
Jadwiga Kiwerska, Perspektiven der Europapolitik Bill Clintons
Tomasz Budnikowski, Die katholische Kirche und die menschliche Arbeit
Andrzej Hudowicz, Haltung der Kosaken und der Kaukasusvölker gegenüber dem deutschen Angriff 1941-1945
Joanna Wódke, Gestaltung der europäischen Politik in der Bundesrepublik Deutschland. Organisatorisch-rechtliche Aspekte

CONTENTS

- Udo Kollatz*, Kaliningrad District – An Important Russian Window on Europe
Tadeusz Lebioda, Russian Germans
Walter Żelazny, Region in European Union
Jerzy Krasuski, France in NATO
Bogdan Koszel, Germans towards Central and South Eastern Europe in the Second Half of 19th and the 20th Centuries (until 1989). Conceptions of Activity and the Attempts of Political and Economic Establishment
Maria Tomczak, Austrians Searching Their Identity
Jadwiga Kiwerska, The Perspectives of Bill Clinton's Politics in View of Europe
Tomasz Budnikowski, Catholic Church towards Human Labour
Andrzej Hudowicz, Cossacks and Caucasus Peoples in the Face of German Invasion 1941-1945
Joanna Wódke, The Formation of the European Policy in Federal Republic of Germany. The Structural and Legal Problems